

DESATORO člena OZŽ pre mimoriadne udalosti v doprave

V súvislosti s výkonom práce, najmä v železničnej doprave, môže dôjsť k mimoriadnym udalostiam (ďalej len MU), v ktorých je zamestnanec bezradný a kedy sa môže z nevedomosti a neznalosti následne dopustiť niektorých chybných krokov. Za účelom ochrany práv a oprávnených záujmov členov OZŽ v súvislostiach s týmito prípadnými MU odporúčame dbať na nasledovné pravidlá:

1. V prípade akejkoľvek MU, či skutočnosti, majúcej za následok vznik tejto udalosti, ale aj v prípade avizovaného porušenia povinností vyplývajúcich z právnych predpisov vzťahujúcich sa k zamestnancom vykonávanej práci (predtým "pracovná disciplína"), nie je nikto povinný vypovedať o predmetnej skutočnosti ihneď na mieste alebo po bezprostrednom skončení zmeny, pokiaľ sa subjektívne necíti byť takejto výpovede schopný.

Je nutné mať na zreteli, že najmä pri vzniku MU, úrazu a pod. dôjde vždy k šoku, čo je celková reakcia organizmu. Základným znakom je zníženie krvného tlaku s následnými cirkulačnými poruchami, zvyčajne sprevádzanými zníženým prísunom kyslíka, najmä do mozgového tkaniva. To sa prejavuje bledosťou, potením, dýchavičnosťou, nervovými a metabolickými poruchami. Koža tváre i končatín je studená a spotená, tep zrýchlený, dostavuje sa chvenie, koktanie a niekedy aj bezvedomie.

Psychologicky prežíva jedinec tento stav tak, že stráca pôvodnú identitu, vzniká tzv. „čierna diera“. Odmietá realitu, prežíva vnútornú paniku a vnútornú strnulosť, objavuje sa intenzívny strach a pocit bezvýchodiskovosti. Strach aktivuje limbický systém a tým dochádza k tlmeniu činnosti mozgovej kôry. Znižuje sa dôvera vo vlastné schopnosti, stráca sa schopnosť sústrediť sa, logicky myslieť, vierohodne popisovať udalosti. Šok môže byť rôzne intenzívny a to podľa rozsahu udalosti, ale aj v závislosti na sile osobnosti jedinca. **V tomto stave by mali byť nápomocní spolupracovníci, či ďalší účastníci MU. Dotknutého zamestnanca je potrebné zabaliť do deky, upokojovať a najmä ho dopraviť čo najrýchlejšie k lekárovi. Za tohto stavu by mal účastník MU vypovedať najskôr až po odznení šoku, ktorý môže trvať až niekoľko dní. Inak môže dôjsť k skresleniu udalostí.**

Z tejto **prvej fázy** - šoku, sa účastník nedostáva okamžite, ale postupne. **Druhou fázou** je nádej na zvrät alebo popretie („Ja snád' nie, to snád' nie je možné ...!“). Dostavuje sa nádej, že to nie je pravda, popieranie reality, pokusy šokujúcu správu zvrátiť. **Tretou fázou** býva agresia („No preda sa nie ja ...!“). Agresia je zvyčajne nasmerovaná proti okoliu, dochádza k hľadaniu okolitých vinníkov. **Štvrtou fázou** psychologického prežívania je depresia („Čo to pre mňa znamená ...?“). Prichádza hnev, agresia namierená proti sebe samému, niekedy regresia, bezmocnosť, strata sebavedomia a pocitu vlastnej užitočnosti, pocity hanby a seba obviňovanie sa, zneistenie perspektív, strata kontroly a pocit „nechali ma v štiche ...“. Až **piata fáza** prežívania prináša tzv. zmierenia sa so stavom vecí („Ak je to nutné, zvládnem to!“). Človek sa vnútorne rozlúči s ideálnym stavom vecí, ktorý bol pred MU. Integruje sa do novej reality, začína objektívne pozeráť na situáciu, reálne hodnotí minulosť i budúcnosť. **Až v tejto fáze môže objektívne pristupovať k popisu udalostí, zoznamovať sa s objektívnymi faktami bez väčších psychických výkyvov a rozumne sa rozhodovať ako postupovať ďalej.** Niekedy môže MU na psychiku pôsobiť dlhodobo, potom dochádza k tzv. post traumatickej stresovej reakcii (napr. o udalosti sa zdá, situácia sa neustále vracia, dochádza k znovu prežívaniu a pod.).

2. Pred tým, než budete vypovedať, odporúčame vo vašom vlastnom záujme, vždy sa poradiť s právnikom OZŽ.
3. Do úvahy prichádzajú tieto výpovede:
  - vysvetlenie zamestnávateľovi, tzv. zápis so zamestnancom,
  - Inšpektorát práce, prípadne pre Úrad pre reguláciu železničnej dopravy,
  - výpoveď pred orgánmi činnými v trestnom konaní (Polícia SR, prokurátor a súdy). Jedná sa o tzv. podanie vysvetlenia, svedeckú výpoveď, výpoveď podozrivého z trestného činu a výpoveď obvineného v trestnom konaní.

Vždy musí byť zrejmé, o akú výpoveď sa jedná. Pri každej z nich máte právo byť zastúpený advokátom (zväzovým právnikom). Všetky tieto výpovede možno aktuálne odmietnuť vzhľadom na zdravotný stav (pozri bod 1) a posunúť ich na dobu, kedy budete schopní správne vnímať všetky súvislosti, aj význam svojej výpovede. Nikdy nepodceňujte význam vlastného rozhodnutia o vykonaní výpovede s účasťou advokáta (zväzového právnika) alebo bez neho.

Pri výpovedi účastníka MU, ktorému môže objektívne hroziť trestné stíhanie, je nanajvýš vhodné, aby túto výpoveď urobil až po predchádzajúcej konzultácii s advokátom (zväzovým právnikom) a za jeho prítomnosti. V ostatných prípadoch je účelné urobiť výpoveď za účasti tretej osoby, napr. zväzového inšpektora BOZP, predsedu ZV ZO OZŽ alebo vyššieho odborového funkcionára. Aj v týchto ostatných prípadoch však platí, že je vhodné vypovedať v prítomnosti advokáta (zväzového právnika).

4. Všeobecne platí, že vždy môžete odmietnuť výpoveď, ak by ste touto výpoveďou spôsobili nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkej osobe (napr. súrodencovi, príbuznému v priamom pokolení a pod.). **Za odmietnutie výpovede nemôžete byť postihnutí! Nemusíte ani uvádzať, prečo sa obávate, že by ste si privodili trestné stíhanie. Vždy musíte byť poučení, ako a prečo vypovedáte.**
5. Ak už bolo doručené uznesenie o začatí trestného stíhania, ste v pozícii obvineného a nemusíte vypovedať vôbec, prípadne môžete vypovedať ako uznáte za vhodné, ale svojou výpoveďou nesmiete nikoho krivo obviňovať. Najneskôr v tejto fáze je potrebné byť vždy zastúpený advokátom (zväzovým právnikom).
6. Vždy venujte zvýšenú pozornosť otázkam, ktoré sú vám kladené a na ktoré máte odpovedať. **Máte právo si svoje odpovede rozmyslieť a za zákonom stanovených podmienok ich konzultovať so svojím advokátom (zväzovým právnikom).** Preto je jeho prítomnosť nanajvýš vhodná.
7. Vždy máte právo si svoju výpoveď prečítať. Ak jej obsah nesúhlasí s tým, čo ste uviedli, alebo je to napísané inak, než je vaše vlastné vyjadrenie, ako ho chcete urobiť, máte právo na opravu textu a jeho doplnenie. **Bez takejto opravy či úpravy textu nikdy takú neúplnú alebo chybnú výpoveď nepodpisujte.** Tiež nikdy nepodpisujte akýkoľvek dokument, ktorý Vám ktokoľvek predkladá na podpis aj mimo vašu výpoveď, bez toho aby ste tento postup konzultovali s advokátom (zväzovým právnikom). **Najmä bez konzultácie s advokátom (zväzovým právnikom) nepodpisujte dohody o zmene pracovnej zmluvy a dohody o uznanie záväzku k náhrade škody!!!** Takýmto podpisom vopred uznávate svoju vinu!!!
8. **Z výpovede pred zamestnávateľom máte vždy právo žiadať originál tejto výpovede. Pri výpovedi pred orgánmi činnými v trestnom konaní má toto právo**

váš advokát (zväzový právnik). Všetky písomnosti vzťahujúce sa k predmetnej veci odovzdajte bezodkladne advokátovi (zväzovému právnikovi) prostredníctvom predsedu ZO OZŽ alebo príslušného regionálneho pracoviska OZŽ.

9. V každom prípade ste povinní sa po MU podrobiť kontrole, či nie ste pod vplyvom alkoholu alebo inej návykovej látky!

10. Vo vlastnom záujme ako prvý krok, ktorý pri MU urobíte, je bezodkladne informovať o MU svoj závodný výbor OZŽ.

Tu sa Vám vždy dostane prvotných základných rád. Bez tohto postupu nerobte sám svojvoľne žiadne úkony. Ďalej informujte aj svojich blízkych.

Prajeme Vám, aby ste nemuseli nikdy tieto rady využiť, súčasne Vám však odporúčame, v prípade nutnosti, plne sa nimi vo vlastnom záujme riadiť.